

The Novel "Bab Al-Shams" in Opposition to the Truth Regime of Zionism (A Study Based on Modern Historicism)

Omid Izanloo ¹

1. Corresponding Author Assistant Professor in Arabic Language and Literature, Kosar University of Bojnord, Bojnord, Iran. E-mail: oizanloo@kub.ac.ir

Article Info

Article Type:
Research Article

Article History:

Received:
9 September 2022

In Revised Form:
5 June 2023

Accepted:
14 August 2023

Published online:
21 June 2024

Abstract

In the view of modern historicism, the narration of the incident is influenced by the discourse of power in the society and the interpretation of any event is a function of the political and social conditions and the dominant discourse. For this reason, literary works can narrate a history that defines the dominant discourse of each period. Now the question is how Elias Khoury was able to identify the dominant discourse in the novel of Bab Al-Shams. The descriptive-analytical study of the work shows that the author in this novel is the narrator of the suffering that the Palestinians suffered after the Nakbat in 1948 and shows an image of displacement and its consequences. But in its hidden layers, it is the narrator of a discourse that tries to forget the ideology of Palestine and spread the ideology of Zionism. Even the modern Israeli historians who are claimed to have tried to depict part of Israel's crimes, still in the hidden layers of their works, in the end, their way of looking has implicit support for Israel.

Keywords: Palestine ideology, Bab al-Shams, modern historicism, discourse of power.

Cite this The Author(s): Izanloo, O. (2024). The Novel "Bab Al-Shams" in Opposition to the Truth Regime of Zionism (A Study Based on Modern Historicism). Journal of Adab-e-Arabi (Arabic Literature) (Scientific) Vol. 16, No. 2, Serial No. 40- Summer, (23-43). DOI:10.22059/jalit.2023.348458.612590.

Publisher: University of Tehran Press

1 Introduction

Today, society has complex experiences, feelings, and attitudes that are derived from their social life and are influenced by social, political, and economic. Most of the historians, due to the direct encounter with the events, express the issues that the ruling power demands, therefore, literary works are a good option for researchers who are trying to reveal the hidden corners of the truth.

Palestinian literature is a highly political literature, influenced by dramatic changes in this country in the last century. Hegemony of Ottoman Empire over the Arab states included Palestine as part of it, the British mandate for Palestine, and then the occupation by Israel, led to the fact that this country was indeed unable to experience an independent period, and it was constantly struggling with foreigners. Therefore, it is normal that the subject matter of the literature in Palestine is full of fight and resistance themes, in which fiction literature has a unique place. This is unique because fiction due to its affinity with the real life of the society was welcomed by people and was also able to reflect the most immediate issues to be a whole-view reflection of what the people are facing with.

2- Literature review

The works written in the field of modern historicism and literature show that how political and ideological power had an effect on the presentation of events and reveal the characteristics of his time and political motivations and ideological conflicts and cultural diversity. Some works have also studied the novel Bab al-Shams from different attitude, but no research has been done regarding modern historicism in this work.

3- Method

This is a descriptive-analytical research. First, modern historiography is reviewed. Then, The view of modern historians of Israel towards the issue of Palestine has been examined in their works; next, Cases have been investigated that show that these writers are trying to induce their biased views to the audience in their works.

4- Discussion

Modern historicism is one of the newest methods of text analysis in the field of literary and historical studies. "The historicity of the text" and "the textuality of history" are among the issues raised in modern historicism. According to these historians, the literary text tells many issues as a historical context; That is, the cultural totality governing each period can be extracted from the details of a text. On the other hand, history is like literature from an ontological point of view. Because historians, like poets and writers, are influenced by the prevailing culture and political climate in presenting the realities of society. In other words, the historian is also a kind of narrator. In traditional historicism, written history was considered an accurate depiction of actual events and a background for literature.

5- Outline of the discussion

Discourse of power in the novel

Although Khoury himself mentions at the end of the novel Bab al-Shams that this work was composed by rereading memories, reports and interviews, but what is more worthy of reflection is the discourse that appears in the narratives of the novel. And it shows the dominance of the Israeli discourse on the society and the different view of the Israeli historians on the history of Palestine.

The weakness of the discourse had caused many events to be neglected and the contents to be recorded in a cursory manner. But more important than the weakness of the Palestinian discourse is the strength of the Israeli discourse, which has extended its control over the public opinion of the world in various dimensions and is trying to promote the interpretation of the Palestinian issue in its favor.

One of the points that the Israeli authorities and intellectuals constantly exploit for their interests is the Holocaust. Addressing this issue directly and indirectly is ultimately aimed at justifying the existence of a country called Israel. Amnon Kapeliouk's book titled "Sabra & Shatila" is considered one of the most reliable books in dealing with the crime of Sabra and Shatila, but the author has tried many times while dealing with this crime to exonerate the Israeli military as much as possible. Not only Kapeliouk but also the media of the world cover the crime of Sabra and Shatila with the word "crime" and never

use the word "genocide". Another noteworthy point in this incident is the action of the Israelis in moving the books, documents, and manuscripts of the Palestine Liberation Organization library to an unknown location, which deprived Palestinians and Arabs of important sources of information.

But Israeli historians known as "modern historians" (Benny Morris, Ilan Pappé, Avi Shlaim, Simha Flapan) have written works that reveal Israel's crimes more than ever. Modern historians refer to a group of Israeli historians who have challenged the traditional narratives of Israel's history in cases such as Israel's role in displacing thousands of Palestinians in 1948 and the Arabs' green light for peace talks. But most of the original primary sources used by this group are Israeli government papers, which have only recently become available due to the thirty years of secrecy after the establishment of Israel. This means that their source of information was Israeli sources, a point that strengthens the dominance of the discourse of the ruling power on the author's thought. Because according to the opinion of modern historians, the history that historians write in their works is not an objective and impartial recording of the events, but the interpretation of the events is based on the dominant discourse. So Arab intellectuals also consider the new historians of Israel not as an attempt to clarify the truth, but as another proof of the criminality of Zionism, which they are trying to cover up.

5 Conclusion

The result of the review of the work shows that Elias Khoury has been able to show the hidden layers of the dominant discourse well in writing the novel. In the background of the story, some narratives show Israel's efforts to overcome its discourse. Israel's continuous efforts in the political, social and economic fields, along with trying to change the public opinion of the world towards the Palestinian issue, indicate its actions in stabilizing its position. This process is visible in the works of historians who seem to carry the banner of truthfulness and impartiality, how in the hidden layers of their works they try to show a justified face of Israel and see it from an angle. provide solutions themselves, not from the perspective of the Palestinians. In addition to this hegemony of Israeli power, one should also mention the weakness of the Palestinian discourse, which Khoury has been able to point out in many places in the novel. It should not be ignored that the author himself in some cases has been captured by the hegemony of the prevailing discourse and mentions the Israeli government.

رمان «باب‌الشمس» سدی در برابر «رژیم حقیقت» صهیونیسم (خوانشی بر اساس تاریخ‌گرایی نوین)

امید ایزانلو^۱

oizanloo@kub.ac.ir

۱. نویسنده مسئول استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه کوثر بجنورد، بجنورد، ایران. رایانامه:

اطلاعات مقاله

چکیده

در نگاه تاریخ‌گرایی نوین، روایت رخدادها تابعی از گفتمان قدرت در جامعه است و خوانش هر رویداد تابعی از شرایط سیاسی و اجتماعی و گفتمان غالب به شمار می‌رود. به همین سبب آثار ادبی می‌توانند نوعی روایت تاریخی باشند که می‌تواند گفتمان غالب هر دوره را آشکار کند. حال سؤال اینجاست که الیاس خوری در رمان باب‌الشمس چگونه توانسته گفتمان غالب را عیان سازد. بررسی توصیفی-تحلیلی اثر نشان می‌دهد نویسنده در این رمان، روایت‌گر رنجی است که فلسطینیان بعد از اشغال کشورشان در سال ۱۹۴۸ متحمل شدند و تصویری از آوارگی و تبعات آن را نمایش می‌دهد؛ اما در لایه‌های پنهان خود روایتگر گفتمانی است که تلاش دارد تا آرمان فلسطین را به فراموشی بسپارد و ایدئولوژی صهیونیسم را گسترش دهد. حتی مورخان نوین صهیونیستی که ادعا می‌شود تلاش کرده‌اند تا تصویرگر بخشی از جنایت‌های صهیونیستها باشند باز هم در لایه‌های پنهان آثار خود، از زاویه‌ای به رویدادها می‌نگرند که در نهایت حمایت ضمنی از رژیم صهیونیستی را در بطن خود دارد.

نوع مقاله:

علمی-پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۶/۱۸

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۲/۰۳/۱۵

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۵/۲۳

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۰۴/۰۱

واژه‌های کلیدی:

رمان فلسطین، باب‌الشمس، تاریخ‌گرایی نوین، گفتمان قدرت.

استاد: ایزانلو، امید؛ (۱۴۰۳)؛ رمان «باب‌الشمس» سدی در برابر «رژیم حقیقت» صهیونیسم (خوانشی بر اساس تاریخ‌گرایی نوین). ادب عربی سال ۱۶، شماره ۲، شماره پیاپی ۴۰، تابستان (۲۳-۴۳).

DOI:10.22059/jalit.2023.348458.612590

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

۱. مقدمه

جامعه بشری از ابتدا تاکنون تحولات بسیاری را پشت سر گذاشته و در این مسیر پرتلاطم و طولانی رویدادهای زیادی را تجربه کرده است. توالی نسل‌ها توالی تجربیات و احساسات و نگرش‌ها را به دنبال داشته و از ابتدایی‌ترین شکل آن تا پیچیده‌ترین اشکال را دربردارد. فارغ از بحث چگونگی انتقال این تجربیات و رویدادها، هر فرد یا گروهی نسبت به گذشته نگرشی دارد که برگرفته از جامعه زیسته آن‌هاست. بدیهی است که این نگرش‌ها در خلأ شکل نمی‌گیرد، بلکه مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در چگونگی شکل‌پذیری آن مشارکت دارند. تعدد جوامع انسانی بر اساس ملیت، زبان، مذهب، قومیت و... اهمیت این عوامل را دوچندان کرده و تعدد جهت‌گیری‌ها را نسبت به یک رویداد واحد سبب شده است. یکی از بیشترین نمودهای این نگرش را می‌توان در کتاب‌های تاریخی دید. مورخان با تمام ادعای صداقت در روایت حوادث، باز هم نمی‌توانند از گفتمان غالب دوره خود میرا باشند. اغلب تاریخ‌نگاران به دلیل مواجهه مستقیم با حوادث، مسائلی را بیان می‌کنند که قدرت حاکمه طلب می‌کند، در این میان آثار دیگری که مستقیماً به حوادث نمی‌پردازند، به ویژه آثار ادبی، دست‌مایه خوبی برای پژوهندگانی است که تلاش دارند در مسیر آشکارسازی زوایای پنهان حقیقت گام بردارند تا بتوانند گفتمان غالب هر دوره را مشخص کنند.

۱-۱. پیشینه تحقیق

در زمینه تاریخ‌گرایی نوین در عرصه ادبیات آثار چندی نگاشته شده است از جمله؛ قاسمی و کاسی (۱۳۹۶) در مقاله «خوانش داستان هفتواد از دید تاریخ‌گرایی نوین و تحلیل گفتمان» نشان می‌دهند چگونه قدرت سیاسی و ایدئولوژیک در ارائه وقایع تأثیر داشته است. زواره‌ئیان و دادبه (۱۴۰۰) در مقاله «نامه‌های محمد غزالی از منظر تاریخ‌گرایی نوین» دل‌مشغولی‌های اجتماعی مؤلف، ویژگی‌های زمانه او و انگیزه‌های سیاسی و درگیری‌های ایدئولوژیکی و چندگانگی فرهنگی را آشکار می‌سازند. فاطمه محمودی تازه‌کند (۱۳۹۱) در مقاله «گفتمان، قدرت و زبان در قصه‌های بهرنگی از دیدگاه تاریخ‌گرایی نوین» تبیین می‌کند چگونه بهرنگی در قصه‌های کودکان، از زبان کلاغ‌ها و عروسک‌ها رابطه متقابل زبان و قدرت را به تصویر می‌کشد. همچنین آثاری که در آن رمان باب‌الشمس را مورد بررسی قرار داده‌اند می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد؛ در مقاله «باب‌الشمس» بین التمثیل الرمزی وقوة الحکایة» نوشته فخری صالح (۲۰۰۱)، نویسنده رمان را، روایت تاریخ فلسطین به شیوه «هزارویک شب» می‌داند. پایان‌نامه «التناص فی روایة الیاس خوری باب‌الشمس» نوشته أمل عبداللطیف احمد (۲۰۰۵)؛ در این مقاله مؤلف تناص رمان با سایر آثار خوری و آثار شاخص مورد بررسی قرار داده است. الهادی غابری (۲۰۰۶) در مقاله «وظائف السارد فی روایة (باب‌الشمس)» مهم‌ترین کارکرد راوی در رمان را مشخص می‌کند و نشان می‌دهد تفاوت در ساختار روایات وجه ممیزه این اثر با سایر آثاری است که فلسطین موضوع محوری آن بوده، با این حال تنها بخشی از مسئله فلسطین را در خود انعکاس داده است. همچنین زهیر محمود عبیدات (۲۰۰۶) در مقاله «وعی التاریخ فی روایة (باب‌الشمس)» لایاس خوری، این رمان را تلفیقی از هنر و تاریخ می‌داند و در اثر چیزی بیان می‌شود که تحقق آن در

عالم واقع ناممکن است. سهام نجاری (۲۰۱۷) در فصل دوم پایان‌نامه «الخطاب الروائی والمحکی الفیلمی فی روایة باب‌الشمس» عناصر رئالیستی را مورد بررسی قرار داده و چگونگی اقتباس فیلمنامه‌ای از آن را تشریح کرده است. همچنین وافیه بن مسعود (۲۰۱۸) در مقاله «تشکل الهوية السردية فی روایة باب‌الشمس لإلیاس خوری» هویت روایی پل ریکور را در اثر مورد بررسی قرار می‌دهد تا نشان دهد هویت داستانی با گره‌افکنی در حوادث، هویت روایی را شکل می‌دهد. با عنایت به موارد فوق‌الذکر می‌توان گفت تفاوت پژوهش حاضر با آثار مذکور در این است که در مقاله پیش‌رو تاریخ‌گرایی نوین و گفتمان قدرت رمان مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۱. سؤال پژوهش

پژوهش حاضر در این صدد است تا به این سؤال پاسخ دهد که نویسنده رمان چگونه حوادث را روایت کرده است تا بتواند روایتگر گفتمان غالب در لایه‌های پنهان باشد؟

۲. رمان باب‌الشمس

الیاس خوری در رمان باب‌الشمس اطلاعاتی خاطره‌گونه را که از تاریخ فلسطین و وقایع پس از ۱۹۴۸ کسب کرده، به شکل تکه‌های پازل کنار هم چیده و از راوی کمک گرفته تا حوادث مختلف داستان را به یکدیگر متصل کند. نبود تسلسل منطقی میان حوادث و تودرتو کردن داستان‌ها در یکدیگر، نوعی سردرگمی و البته جذابیت ناشی از تعلیق، در داستان ایجاد کرده است. داستان از پایان آغاز می‌شود یعنی از زمان به کما رفتن قهرمان. شخصیت دکتر خلیل، دوست یونس، راوی داستان است و سرگذشت یونس و سایرین همچون شمس، ام حسن، نهیله را روایت می‌کند. رمان متشکل از داستان‌های مختلفی است که حول محور حمله ۱۹۴۸ رژیم صهیونیستی به فلسطین، اشغال شهرها و روستاهای فلسطین، آوارگی فلسطینیان، رنج آنان در طول مهاجرت اجباری از فلسطین به لبنان و زندانی شدن مبارزان و ویران شدن روستاها و مناطق مختلف اشاره دارد. رمان روایت‌گر مبارزه مردم فلسطین از دهه ۳۰ تا دهه هشتاد سده بیستم و تصویرگر فجایعی همچون صبرا و شتیلانست که بر سر مردم این سرزمین آمده است. در نهایت مرگ قهرمان داستان، پایان‌بخش روایت‌گری‌های خلیل است.

۳. تاریخ‌گرایی نوین

تاریخ دو معنا دارد: ۱- وقایع و ۲- بیان وقایع گذشته (سلدن ویدوسون، ۱۳۷۸: ۲۰۶). تاریخ در معنای نخست آن دست‌نیافتنی است، معنای دوم روایتی از تاریخ است که در متون راه یافته است. پس‌اساختارگرایی تصریح می‌کند که تاریخ مدام در حال روایت شدن است، بنابراین مفهوم تاریخ به عنوان وقایع، قابل قبول نیست؛ زیرا «تاریخ مبتنی بر تفسیرهای گوناگون است نه حقایق مسلم، تفسیرهایی که همواره در چارچوب گفتمان غالب صورت می‌پذیرد» (تایسن، ۱۳۸۸: ۴۶۷). تاریخ‌گرایی نوین از جدیدترین شیوه‌های تحلیل متن در عرصه مطالعات ادبی و تاریخی است که در اواخر دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰ میلادی پدید آمد. «New Historicism» در فارسی به «نوتاریخی‌گری» (میلانی، ۱۳۸۰: ۱۵) و نوتاریخی باوری (مکاریک، ۱۳۸۸: ۴۵۳) و تاریخ‌گرایی نوین

(برسler، ۱۳۸۶: ۲۴۱) ترجمه شده است. این نام نخستین بار توسط مورخ و منتقد ادبی آمریکایی، استفان گرینبات^۱ در مقدمه مجموعه مقالاتی درباره رنسانس به رهیافتی نو اطلاق شد (همان: ۲۴۶).

«تاریخیت متن» و «متنیت تاریخ» از موضوعاتی است که در تاریخ‌گرایی نوین مطرح می‌شود. در نگاه این مورخان متن ادبی همچون بستری تاریخی مسائل بسیاری را بازگو می‌کند؛ یعنی کلیت فرهنگی حاکم بر هر دوره را می‌توان از جزئیات یک متن استخراج کرد (میلانی، ۱۳۸۰: ۱۴)، از سوی دیگر، تاریخ هم از نگاه هستی‌شناسانه مانند ادبیات است (مکاریک، ۱۳۸۸: ۴۴۲)، زیرا مورخ همچون شاعر و نویسنده در عرضه واقعیت‌های جامعه از فرهنگ غالب و جوی سیاسی حاکم تأثیر می‌پذیرد. به تعبیر دیگر، مورخ نیز نوعی راوی است. در تاریخ‌گرایی سنتی، تاریخ مکتوب تصویری دقیق از رخداد‌های واقعی و پس‌زمینه‌ای برای ادبیات تلقی می‌شد (برسler، ۱۳۸۶: ۲۴۳)؛ زیرا فرض مسلّم بر این بود که مورخان قادرند در مورد هر دوره تاریخی خاص بی‌طرفانه دست به نگارش بزنند و حقیقت مربوط به آن دوره را به طور قطع بیان کنند و این‌گونه متن ادبی را بازتابی از زمینه تاریخی دوره خود می‌دانند؛ اما تاریخ‌گرایی نوین این نگاه را به چالش می‌کشد و فرض را بر آن می‌گیرد که تاریخ فرآیندی ذهنی است و افراد بر اساس پیش‌فرض‌ها و پیش‌داوری‌های شخصی دست به نگارش تاریخ می‌زنند که در تفسیر آنها از تاریخ مؤثر بوده است؛ بنابراین، هیچ‌گاه نمی‌توان با خواندن تاریخ، به تصویری کاملاً دقیق از وقایع گذشته یا جهان‌بینی گروهی از افراد دست یافت (همان: ۲۴۴). تاریخ‌گرایی سنتی به اشتباه هر دوره تاریخی را نشان‌دهنده یک جهان‌بینی سیاسی واحد می‌دانست و نیز درکی از متن به منزله محصولی اجتماعی نداشت، حال آنکه تاریخ‌گرایان نوین اثر زیبایی‌شناسانه را محصولی اجتماعی می‌دانند، لذا معنای متن در نظام فرهنگی متشکل از گفتمان‌های در هم تنیده نویسنده و متن و خواننده مستقر است (همان: ۲۵۴).

شالوده اصلی نظریات تاریخ‌گرایی نوین از آثار میشل فوکو برگرفته شده است. در اندیشه فوکو، هر نظام حاکمیتی «رژیم حقیقت» خاص خویش را می‌آفریند و متون فرهنگی و ادبی هر دوره نیز از همان رژیم حقیقت تأثیر می‌پذیرند که یا در جهت تحکیم آن است تا تغییر آن؛ به عبارت دیگر، یا در تعامل با دستگاه «هژمونی» حاکم هستند یا در تقابل با آن (میلانی، ۱۳۸۰: ۹). در دیدگاه تاریخ‌گرایان نوین نمی‌توان متن را جدای از زمینه فرهنگی آن مورد ارزیابی قرار داد (برسler، ۱۳۸۶: ۲۴۸)، بلکه آن را در بستر تاریخی‌اش، از زاویه نقش خود در تحکیم یا تضعیف «رژیم حقیقت» زمان و با اعتنایی ویژه به شگردهای روایی و ظرائف سبکی و کلامی آن اثر حلاجی کنند (میلانی، ۱۳۸۰: ۱۲) تا جهان‌نگری پنهان در متن و فهم رابطه این جهان‌نگری با ساختار قدرت زمان آن را بازسازی کنند (همان: ۸).

امروزه باور غالب بر این است که هیچ متنی معنای مطلق ندارد و معنای هر متن تابعی از فرهنگ حاکم در زمان قرائت آن است، یعنی هر قرائتی متأثر از ارزش‌های حاکم در زمان خود است که این ارزش‌ها خود متأثر از سیاست حاکم بر همان زمان هستند (میلانی، ۱۳۸۰: ۱۰). تحولات گریز ناپذیر در ارزش‌های سیاسی تحول در قرائت متون را به دنبال دارد، بنابراین نویسنده، متن، زمینه اجتماعی، نظام حاکم و خواننده هیچ یک پدیده‌های یک‌دست نیستند، بلکه هر یک از آن‌ها بخشی از یک موج تاریخی به شمار می‌روند که در کانون شبکه‌ای پیچیده و گاه مرئی و اغلب نامرئی از نفوذ و تأثیرهای فلسفی و سیاسی قرار دارند (همان: ۱۱)، با این نگاه حتی هر تفسیری، نوعی هژمونی است.

۴. گفتمان قدرت در رمان

اگرچه خوری، خودش در انتهای رمان باب‌الشمس اشاره دارد که این اثر با بازخوانی خاطرات، گزارش‌ها و مصاحبه‌ها تألیف شده است، اما آنچه محل تأمل بیشتری دارد گفتمانی است که در لابه‌لای روایت‌های رمان به چشم می‌خورد و نشان از غلبه گفتمان صهیونیستی بر جامعه و نگاه متفاوت مورخان رژیم صهیونیستی به تاریخ فلسطین دارد. تاریخ مکتوب فلسطین، تاریخ آوارگی فلسطینیان در سال ۱۹۴۸ و قتل و کشتارهایی که صهیونیست‌ها مرتکب شدند نیاز به قدرت رسانه‌ای دارد تا بتواند حقایق تاریخی را برابر گفتمان غالب بازباید.

۴-۱. تقابل نابرابر گفتمان فلسطین و صهیونیستی

ضعف گفتمان فلسطینیان در جای‌جای رمان به چشم می‌خورد از تصریح به بدیهی‌ترین نکات تا اشاره‌های به لایه‌های پنهان و نامحسوس غلبه هژمونی حاکم. در جایی از رمان شخصیتی به نام سمیح آرزو دارد کتابی در مورد حماسه فلسطین بنویسد؛ «سمیح لَا يَتَوَقَّفُ عَنْ تَرْدِيدِ جَلْمَةٍ بِكُتَابَةِ كِتَابٍ لَا أَوَّلَ لَهُ وَلَا آخِرَ، مَلْحَمَةٌ كَان يَقُولُ، مَلْحَمَةُ الشَّعْبِ الْفِلَسْطِينِي، وَسَيِّدَاهُ بِرَوَايَةِ تَفَاصِيلِ الطَّرْدِ الْكَبِيرِ عَامَ ١٩٤٨. قَالَ إِنَّمَا لَا نَعْرِفُ تَارِيخَنَا وَإِنَّهُ يَجِبُ جَمْعُ حِكَايَاتِ كُلِّ قَرْيَةٍ كَيْ تَبْقَى الْقُرَى حَيَّةً فِي ذَاكِرَتِنَا» (خوری، ۲۰۱۰: ۳۶۷)، (سمیح مدام از آرزوی خود برای نوشتن کتابی در مورد فلسطین صحبت می‌کرد که از اخراج فلسطینیان در سال ۱۹۴۸ آغاز شود. گفت: ما تاریخ خود را نمی‌دانیم. حوادث مربوط به تمام روستاها باید جمع‌آوری شد تا در خاطرات بماند) اما ضعف گفتمان سبب شده بود تا این رویدادها مغفول بمانند و مطالب به صورت جسته و گریخته ثبت گردد تا اینکه در سال ۱۹۹۷ رشید الخالدی با تألیف کتاب «كَي لَا نَنْسَى: قُرَى فِلَسْطِينِ الَّتِي دَمَّرْتَهَا إِسْرَائِيلُ سَنَةَ ١٩٤٨ وَأَسْمَاءُ شُهَدَائِهَا» در همین راهی که آرزوی سمیح بود گام برمی‌دارد. فاصله پنجاه ساله رخداد و تألیف کتاب خود مبین ضعف گفتمان فلسطین در پرداختن به چنین موضوعاتی هست که نویسنده از زبان شخصیت داستان صراحتاً به این موضوع اذعان می‌کند.

اما مهم‌تر از ضعف گفتمان فلسطین، قدرت گفتمان صهیونیستی است که در ابعاد مختلف سیطره خود را بر افکار عمومی جهان گسترانیده و تلاش دارد تا تفسیر از مسئله فلسطین را به نفع خود پیش ببرد. وقتی کاترین که یک یهودی فرانسوی است به اردوگاه می‌آید تا در مورد کشتار صبرا و شتیلا و مکان و شرایطی که این حادثه رخ داده اطلاعات به دست بیاورد و در نمایشنامه آن را به اجرا درآورد، روایت فلسطینیان به حدی او را غمگین می‌کند که از ایفای

نقش منصرف می‌شود: «قالت کاترین إنها قررت عدم التمثيل في المسرحية... فهذه الكمية من المآسي غير قابل للتمثيل» (خوری، ۲۰۱۰: ۳۷۲) (کاترین گفت تصمیم گرفته که در نمایشنامه بازی نکند... گفت این همه مصیبت قابل نمایش دادن نیست).

این در حالی است که همین فرد وقتی در پانزده سالگی به فلسطین اشغالی سفر می‌کند، در آنجا در مورد هولوکاست به آنها توضیح می‌دهند به گونه‌ای که او خودش را هم مسئول قتل میلیون‌ها یهودی می‌داند: «قالت: إنها ذهبت إلى هناك من أجل «الشواء». قلت: «ماذا؟». «الشواء كلمة عبرية تعني الهولوكست» قالت. «فهمت»، قلت، وسألتها إذا كانت تملك أصولاً المانية. «لا»، قالت، ولكننا كلنا»، وأشارت إلى نفسها وإلي، «مسؤولون عن المذبحة التي ذهب ضحيتها ملايين اليهود» (خوری، ۲۰۱۰: ۴۱۸) (کاترین گفت: او برای شواء به فلسطین اشغالی سفر کرده است. گفتم: «چی»، گفت شوا کلمه عبری است به معنی هولوکاست. گفتم: فهمیدم. مگر اصالت آلمانی داری. به خودش و من اشاره کرد و گفت: نه؛ اما همه ما در برابر قربانی شدن میلیون‌ها یهودی مسئول هستیم). در اینجا نویسنده به خوبی نشان می‌دهد که چطور یک فرد اروپایی در ۱۵ سالگی کاملاً با موضوع هولوکاست آشنا شده، ولی در مورد کشتار صبرا و شتیلا چیزی نمی‌داند. او به راحتی عبارت «قربانی شدن میلیون‌ها یهودی» را به زبان می‌آورد و به یقین رسیده که چنین اتفاقی افتاده است که نشان از هژمونی رسانه‌ای صهیونیستی دارد. این در حالی است که محبوب عمر در مقدمه ترجمه کتاب «تحقیق حول مذبحه صبرا و شتیلا» نوشته آمنون کاپولیوک عنوان می‌کند که وقتی به رهبران فلسطینی گفته شد در فرانسه و آمریکا دو کتاب چاپ شده‌اند که با دلیل و مدرک، کشتار شش میلیون یهودی در اتاقک‌های گاز در جنگ جهانی دوم را رد کرده‌اند و پیشنهاد ترجمه آن را دادند، رهبران فلسطین با ترجمه آن مخالفت کردند و به زعم خود اصل موضوع را کتمان نکردند (کاپولیوک، بی‌تا: ۱۰). این تحلیل‌های سطحی و غیرکارشناسی سبب شده است تا صهیونیست‌ها به راحتی بتوانند ایدئولوژی غالب خود را گسترش داده و بقبولانند.

سیطره قدرت رژیم صهیونیستی در جهت‌دهی افکار عمومی جهان در ادامه گفتگوی خلیل با کاترین به خوبی نمایان است: «سألتها إذا كانت قد زارت القرى العربية المهذمة في الجليل، فقالت: إنها لم ترقى مهذمة، وإنما تعرف أننا طردنا من بلادنا» (خوری، ۲۰۱۰: ۴۲۰) (از کاترین پرسیدم که روستاهای ویران شده عرب‌ها [فلسطین] را دیده است. گفت: او روستای ویرانی ندیده. او نمی‌دانست که ما از کشورمان بیرون رانده شده‌ایم). این قدرت در ادامه روایت خوری به اوج خود می‌رسد و آن زمانی است که کاترین می‌گوید کتابی را از آمنون کاپولیوک خوانده است که نویسنده در آن از کشته شدن نه زن یهودی در حمله به اردوگاه شتیلا در عملیات «الدماغ الحديدی» سخن گفته است: «قالت إنها قرأت في كتاب لصحافي إسرائيلي عن الدماغ الحديدي». «ماذا؟ سألت. الدماغ الحديدي»، قالت «إنه اسم عملية إقحام مخيم شاتيلا عشية المذبحة... أن تسع نساء يهوديات متزوجات من الفلستينيين قُتلن في المذبحة» (همان: ۴۲۰). در ادامه خلیل عصبانی می‌شود و می‌گوید هزار و پانصد نفر در اردوگاه کشته شدند و تو از کشته شدن نه زن یهودی سخن می‌گویی: «تأتين وتساألين عن تسع نساء يهوديات، تقولين، أو يقول كاتبك الإسرائيلي، إنهن ذبحن

هنا في المخيم. هناك أكثر من ألف وخمسمئة قتيل، وتأتى بجثاً عن تسعة قتلى» (همان: ۴۲۰). خوری در رمان و از زبان راوی، صراحتاً به لزوم پرداختن به کشتار شتیلا اشاره می‌کند و بر نگارش کتاب بر اساس گفته‌ها و شهادت خود فلسطینی‌ها تأکید می‌کند. جالب اینجاست که خود شخصیت‌های داستانی اعتراف می‌کنند که تنها دو صهیونیست به این موضوع پرداخته‌اند (همان: ۲۵۹-۲۵۸). کتاب «تحقیق حول مذبحه صبرا وشتیلا» نوشته آمنون کاپولیوک^(۱) است که عمر محبوب آن را به عربی ترجمه و مقدمه‌ای بر آن نوشته است. عمر در مقدمه خود می‌نویسد «کاپولیوک در مستندسازی جنایت صبرا و شتیلا با سربازان و شاهدان عینی مصاحبه داشته و اخبار و تحلیل‌های مطبوعات را گردآوری کرده است؛ اما افسران و سربازان اجازه صحبت نداشتند و تحقیقات به صورت مخفیانه انجام می‌شد. کمبود وقت، وقوع پی‌درپی حوادث و نبود منابع محلی در پرداختن به این جنایت از مشکلات پیش‌رو بوده است» (عمر، دون تا: ۸). همچنین به آمار متناقض و غیردقیق کشتگان صبرا و شتیلا اشاره می‌کند؛ «تعداد کشته‌ها بیش از ۴ هزار نفر بوده، اما کسی آمار دقیق نداشت. منابع صهیونیستی تعداد کشته‌ها را بسیار کمتر اعلام می‌کردند، منابع لبنانی تعداد را چهارصد نفر اعلام می‌کردند، اما منابع فلسطینی تعداد کشته‌ها را چهار هزار نفر اعلام کردند و اینکه چهار هزار نفر نیز مفقود بوده و از سرنوشت آنان خبری نیست» (عمر، دون تا: ۹). حتی خوری نیز در رمان از زبان خلیل عدد متفاوتی اعلام می‌کند یعنی هزار و پانصد کشته (خوری، ۲۰۱۰: ۴۱۸).

قدرت برتر رژیم صهیونیستی در به فراموشی سپردن حوادث اشغال و پس از آن به حدی است که حتی در موضوعی مثل کشتار صبرا و شتیلا نمود دارد. وقتی قصد دارند نام شهداء را نهایی کنند تا برایشان تمثال بسازند، آمار دقیقی ارائه نمی‌دهند، اختلاف نظر رخ می‌دهد و موضوع را پیچیده می‌کند (همان: ۳۷). ضعف در پوشش‌دهی این جنایت و زنده نگه داشتن یاد آن در این جمله خلیل به خوبی نمایان است؛ «سَوْفَ تُكُونُ مَقْبَرَةً فِي الْمَخَيِّمِ، سَوْفَ تَتَحَوَّلُ بَعْدَ سَنَوَاتٍ قَلِيلَةٍ مَلْعَبَ كَرَّةِ قَدَمٍ. وَأُشْرَتْ إِلَى الْمَقْبَرَةِ الْجُمَاعِيَّةِ لِضَحَايَا مَذْبَحَةِ شَاتَيْلَا عام ۱۹۸۲، حَيْثُ يَلْعَبُ الْأَوْلَادُ كَرَّةَ الْقَدَمِ وَ تَنْتَشِرُ النَّفَايَاتُ فَوْقَ الْقُبُورِ» (همان: ۳۷). (تو، گوری در اردوگاه می‌شوی، بعد از چند سال هم تبدیل می‌شوی به زمین بازی. بعد به گور دسته‌جمعی قربانیان جنایت شتیلا در سال ۱۹۸۲ اشاره کرد که بچه‌ها آنجا فوتبال بازی می‌کردند و زباله‌هایی که روی گورها پراکنده بود).

۲-۴. هولوکاست و بهره‌برداری به نفع رژیم صهیونیستی

یکی از نکاتی که مقامات و روشن‌فکران صهیونیستی مدام از آن در جهت منافع خود بهره‌برداری می‌کنند هولوکاست است. پرداختن مستقیم و غیرمستقیم به این موضوع در نهایت با هدف توجیه وجود کشوری جعلی به نام اسرائیل است. «بن‌گوریون^(۲) با استفاده از موضوع هولوکاست و برانگیختن احساسات جهانیان در قتل عام یهودیان، تلاش دارد آن را سرپوش و توجیهی بر جنایات صهیونیست‌ها در فلسطین بگذارد. این یعنی چون یهودیان آواره شده‌اند حق دارند جایی برای سکونت خود داشته باشند، در نتیجه آنها را غیرمستقیم به آواره کردن و قتل فلسطینیان وامی‌دارد» (آورون، ۲۰۱۳: ۱۰۷). با اینکه کتاب کاپولیوک از کتاب‌های معتبر در جریان پرداختن به

جنایت صبرا و شتیلا به شمار می‌رود، اما نویسنده بارها در خلال پرداختن به این جنایت تلاش کرده است تا حد امکان نظامیان صهیونیست را از آن میراً سازد. اینکه آیا نویسنده آگاهانه یا عامدانه چنین قصدی داشته، محل سؤال است اما نمی‌توان از مطالبی که خواننده را به این سمت سوق می‌دهد غافل بود. در جایی، نویسنده خیلی ریزبینانه آوارگی فلسطینیان و یهودیان را به هم پیوند می‌زند؛ «ماجرای زنده ماندن یک کودک فلسطینی را روایت می‌کند که هنگام به رگبار بسته شدن پناهندگان اردوگاه، به خاطر قد کوتاهی که داشته جان سالم به در برده است و در ادامه اشاره می‌کند که این نقل قول، یکی از سربازان صهیونیستی را به یاد ماجرای خودش در آلمان می‌اندازد که نازی‌ها، یهودیان را به رگبار بسته بودند و او به خاطر قد کوتاهش جان سالم به در برده بود» (کاپولیوک، بی‌تا: ۵۷).

نویسندگان صهیونیستی از زوایای مختلفی به مسئله مهاجرت یهودیان به فلسطین نگاه می‌کنند. یئیر اورون در پرداختن به این موضوع، جنایت نظامیان صهیونیستی علیه فلسطینیان را نتیجه کشتار نازی‌ها می‌داند: «یهودیانی که از کشتار نازی‌ها جان سالم به در برده بودند، سپس به ارتش صهیونیستی پیوسته بودند، بی‌رحم‌تر و جنایتکارتر بودند» (اورون، ۲۰۱۳: ۱۱۷). اورون سپس به خاطرات یوسف نحمانی در کتابی با عنوان «یوسف نحمانی رجل الجلیل» اشاره می‌کند که در خاطراتش با اشاره به جنایت صهیونیست‌ها می‌نویسد: «ارتش رژیم صهیونیستی ۶۰ تا ۷۰ فلسطینی را با چاقو ذبح کردند. چرا مثل نازی‌ها رفتار می‌کنند؟ چون از آنها یاد گرفته‌اند. یکی از افسران به من گفت که این اعمال جنایت‌کارانه را بیشتر سربازانی مرتکب می‌شوند که از اردوگاه‌ها یهودیان در اروپا آورده شده‌اند» (اورون، ۲۰۱۳: ۱۱۸). در اینجا نیز نویسنده گرچه از جنایات صهیونیست‌ها پرده برمی‌دارد، اما همچنان با پیش کشیدن موضوع قتل یهودیان توسط نازی‌ها و بازمانده خواندن برخی از صهیونیست‌ها از همان یهودیان، تلاش دارد بخشی از بار مسئولیت این جنایات را دوش نازی‌های آلمان بیندازد؛ زیرا هر مورخی صرفاً در چهارچوب دانش و تجربه محدود و نظام ارزش‌های خود می‌اندیشد و می‌نویسد و در محدوده گفتمان‌های حاکم در زمان خود، عمل می‌کند. از آنجایی که تفسیر مورخ از رویدادها متأثر از شرایط اقتصادی و سیاسی است، نمی‌تواند گفتمان غالب را در جامعه نادیده بگیرد یا خارج از زمینه‌های فرهنگی جامعه خود روایت‌گر تاریخ گذشتگان باشد.

۳-۴. جنایت صبرا و شتیلا نمود غلبه گفتمان صهیونیستی

نه تنها کاپولیوک بلکه رسانه‌های جهان نیز جنایت صبرا و شتیلا را با واژه «جنایت» پوشش خبری می‌دهند و هیچ‌گاه از واژه «نسل‌کشی» استفاده نمی‌کنند. نویسنده با بکار بردن تعبیری مثل شبه‌نظامیان مسیحی یا حتی نیروهای لبنانی مسئولیت تمام و کمال جنایت را از دوش رژیم صهیونیستی برمی‌دارد. این در حالی است که برخی از این شبه‌نظامیان در مقابل تجاوز صهیونیست‌ها ایستادند، برخی همکاری با رژیم صهیونیستی را رد کردند و برخی نیز به خدمت رژیم صهیونیستی درآمدند. کسانی که با کاپولیوک مصاحبه کرده بودند، به اندازه‌ای که پرداختن به این جنایت را «بدنام کردن رژیم صهیونیستی» و «خدشه‌دار کردن جایگاه رژیم صهیونیستی»

می‌دانستند، به قتل بی‌گناهان معترض نبودند (همان: ۱۰-۹). نکته دیگری که در عدم پوشش خبری مناسب این جنایت مؤثر افتاد و مانع تغییر تصور افکار عمومی جهان از جنایات صهیونیست‌ها شد، ممانعت از حضور خبرنگاران در این دو اردوگاه بوده است. «وقتی خبرنگاران خارجی شایعات زیادی را در مورد صبرا و شتیلا می‌شنوند تلاش می‌کنند تا با این اردوگاه‌ها وارد شوند. وقتی خبرنگار ویژه مجله آمریکایی نیوزویک قصد دارد وارد این منطقه شود، ایست بازرسی سربازان رژیم صهیونیستی و شبه‌نظامیان طرفدار سعد حداد مانع او می‌شوند» (کاپولیوک، بی‌تا: ۶۳). از سوی دیگر مقامات صهیونیستی از وقوع جنایت اظهار بی‌اطلاعی می‌کنند و رسانه‌های غربی را منبع خبری خود در جهت اطلاع از این حادثه عنوان می‌کنند. نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی ادعا می‌کند که از طریق رادیو بی‌بی‌سی متوجه جنایت می‌شود، یعنی ۴۹ ساعت بعد از آغاز. دان مریدور مدیر کل امنیت رژیم صهیونیستی نیز اعلام می‌کند که خبر را ساعت سه بعدازظهر شنبه از طریق خبرگزاری یونایتدپرس در فلسطین اشغالی شنیده است (کاپولیوک، بی‌تا: ۷۲).

یکی دیگر از نکات قابل توجه در این حادثه اقدام صهیونیست‌ها در انتقال کتاب‌ها، اسناد و نسخ خطی کتابخانه سازمان آزادی‌بخش فلسطین به مکان نامعلوم است که فلسطینی‌ها و عرب‌ها را از منابع مهم اطلاعاتی محروم کرد. «سربازان رژیم صهیونیستی تمام کتاب‌ها و اسناد و مدارک دفتر مرکز پژوهش‌های سازمان آزادی‌بخش فلسطین در بیروت غربی را با محافظت کامل به همراه کامیون‌های مخصوص، به فلسطین اشغالی منتقل کردند. وقتی خبرنگار لبنانی خطاب به افسر رژیم صهیونیستی می‌گوید که «شما تمام اسناد ارزشمند را برداشته‌اید»، پاسخ می‌دهد: «ما ملت کتاب دوستی هستیم و برای آن احترام زیادی قائلیم». وقتی خبرنگار می‌گوید اینجا یک مرکز پژوهشی است، پاسخ می‌دهد: «این یک مرکز جاسوسی است و روشن‌فکران فلسطینی در آن نیستند. دلیلش هم این است که در آن به آثاری در مورد زندگی افسران رژیم صهیونیستی دست پیدا کرده‌اند». (کاپولیوک، بی‌تا: ۸۸). در سال ۱۹۴۸ که فلسطینیان از سرزمین خود آواره شدند، استادان و پژوهشگران فلسطینی نیز کتابخانه‌ها و بسیاری از اسناد تاریخی و قدیمی و میراث گذشتگان خود را از دست دادند، به‌ویژه اینکه عملیات مهاجرت اجباری ناگهانی بود و مهاجران به نیت بازگشت، جز نیازهای ضروری را همراه خود نبردند. این اتفاق تأثیر مخربی بر حافظه تاریخی فلسطین داشت. از سوی دیگر، فلسطین نه تنها به خاطر کمبود نیروهای نظامی آسیب‌پذیر بود بلکه اندک شدن تعداد روشن‌فکران نیز آسیب جدی بر بیکره این کشور وارد آورد و راه را برای تسلط دیگری بر خود هموار کرد. خلیل یادآور می‌شود که همچون هم‌نسلان خود، تنها چهار سال در ابتدایی درس خوانده و بعد به نیروهای نظامی پیوسته است: «فأنا ككلُّ أبناء جَدي لَم أَذْهَبْ إِلَى الْمَدْرَسَةِ بِشَكْلِ جَدِّي، وَصَلْنَا إِلَى الصَّفِّ الْإِبْتِدَائِيِّ الرَّابِعِ، ثُمَّ أَحْفُونَا بِمُعْسَكَرَاتٍ» (۱۴۷) (من مثل هم‌نسلان خودم به صورت جدی به مدرسه نرفتم. تا چهارم ابتدایی درس خواندم و بعد از آن را ما به پادگان بردند؛ اما در مقابل سازمان‌های صهیونیستی که در ابتدا شبیه دولت کوچکی بودند، به محض خروج نیروهای انگلیسی به مؤسسات بزرگی تبدیل

شدند که از مورخان رژیم صهیونیستی حمایت می‌کرد مورخانی که بسیاری از آنان صهیونیست-های وفاداری بودند که در جنگ نیز شرکت داشتند.

۴-۴. تغییر در اقلیم و نمادها

تلاش برای تغییر شرایط اقلیمی فلسطین نیز ریشه در همان گفتمان قدرت و ایدئولوژی دارد: «أَسَدَتِ الْمَرْأَةُ الْإِسْرَائِيلِيَّةُ أُمَّ حَسَنَ، وَشَرَحَتْ لَهَا عَنِ الْمَكَانِ. أَخْبَرَتْهَا عَنِ بُسْتَانِ الْبُرْتِقَالِ الَّذِي يَعْمَلُ فِيهِ يَهُودُ عِرَاقِيُونَ، وَعَنْ مَسَارِيحِ الرِّيِّ الْجَدِيدَةِ الَّتِي بَدَأَهَا الْحُكُومَةُ» (خوری، ۲۰۱۰: ۱۰۶) (زن صهیونیستی به ام حسن تکیه دارد و در مورد مکان به او توضیح داد. در مورد باغ پرتقال که یهودیان عراقی در آن مشغول بودند و همچنین طرح‌های جدید آبیاری که دولت آغاز کرده بود). در این عبارت نشانه-های گفتمان غالب دیده می‌شود. فعالیت یهودیان عراقی به مسئله مهاجرت یهودیان کشورهای عربی به فلسطین اشغالی اشاره دارد. موضوعی که سبب شده بود تا رژیم صهیونیستی قطعنامه ۲۴۲ سازمان ملل را به نفع خود مصادره کند. «در قطعنامه ۲۴۲ سازمان ملل که در سال ۱۹۶۷ صادر شد، تصریح شده است مشکلات پناهندگان باید عادلانه حل شود. رژیم صهیونیستی از این بند سوء استفاده کرده و با کمک رسانه‌های صهیونیستی آن را به تمام پناهندگان تعمیم دادند و چنین تفسیر کردند که رسیدگی به مشکلات پناهندگان، هم شامل عرب‌ها می‌شود و هم شامل یهودیان. در نگاه این رسانه‌ها رژیم صهیونیستی از مشکلات پناهندگان رنج می‌برد و آن هم یهودیان ساکن در کشورهای عربی هستند. رژیم صهیونیستی با هجمه تبلیغاتی مدام تلاش می‌کند تا با فرافکنی، توجه افکار عمومی را از موضوع متجاوز بودن خود به سوی چیزهای دیگر جلب کند. او موضوع پناهندگان فلسطینی را یک موضوع مربوط به کشورهای عربی می‌داند نه رژیم صهیونیستی و تلاش دارد تا با هژمونی قدرت ادعاهایی دور از منطق مطرح کند. آن‌ها ثروت و دارایی یهودیان کشورهای عربی را تهاتری با دارایی فلسطینی‌ها می‌دانند» (شتیوی نیک، ۲۰۱۹: ۳۰-۳۱).

دومین موضوع ایجاد نظام آبیاری مدرن است که نشان از برنامه‌ریزی بلند مدت رژیم صهیونیستی در فلسطین دارد تا مقدمات حضور یهودیان بیشتری در فلسطین را فراهم کند. «فریش‌وازررنان^۱ در کتاب "The Frontier of a Nation" اقدامات توسعه‌طلبانه صهیونیسم در زمینه منابع آبی را این چنین توضیح می‌دهد: «صهیونیسم قصد دارد جمعیت زیادی را در منطقه کوچکی جای دهد، بنابراین باید برنامه‌ریزی گسترده‌ای در خصوص تأمین آب و آبیاری داشته باشد. از آنجایی که منابع آبی در فلسطین محدود بود، پروژه‌های آبرسانی در شمال و شمال شرق فلسطین اجرا شد تا به منابع آب اردن، رود لیتانی، برف کوه‌های حرمون و یرموک و همچنین رود جابوک دسترسی پیدا کنند» (رزوق، ۱۹۶۸: ۵۸۲).

رژیم صهیونیستی به‌عنوان قدرت غالب تلاش می‌کند که نه تنها آنچه از نماد و فرهنگ فلسطین هست را نابود کند بلکه نماد و فرهنگ خود را جایگزین آن می‌کند. وقتی روستای عین

الزیتون را ویران می‌کند، در همان محل درختان صنوبر می‌کارد: «أُحِيتْ عَيْنُ الزَّيْتُونِ مِنَ الْوُجُودِ. دَخَلَ الْإِسْرَائِيلِيُّونَ الْقَرْيَةَ وَهَدَّمُوهَا بَيْتًا بَيْتًا وَصَارَتْ كَأَنَّهَا لَمْ تُكُنْ وَبَدَلَ الْقَرْيَةَ زَرْعُوا غَابَةَ صُنُوبٍ» (خوری، ۲۰۱۰: ۱۷۳) (عین الزیتون از صحنه محو شد. اسرائیلی‌ها وارد روستا شدند و خانه به خانه را ویران کردند، گویی که اصلاً نبوده و به جای آن صنوبر کاشتند). در جای دیگر، به کاشت درخت صنوبر به جای زیتون اشاره می‌کند. گویی زیتون نماد فلسطین است و رژیم صهیونیستی تلاش می‌کند تا همزمان با اشغال کردن فلسطین نمادهای آن را نیز از بین ببرد: «المنطقة كلها مزروعة بالصنوبر». «صنوبر. ولكنها منطقة زيتون». «الیهود لا یحسون الزیتون». إما صنوبر أو نخل... «إقتلعوها و زرعوا مكانها» (خوری، ۲۰۱۰: ۲۷۰) (تمام منطقه با صنوبر کشت شده است. «صنوبر؛ اما آنجا منطقه زیتون بود»). «یهودیان زیتون دوست ندارند. یا صنوبر یا نخل...» (زیتون‌ها را کردند و جای آن صنوبر کاشتند).

۴-۵. مورخان نوین و ادامه‌گفتمان قدرت رژیم صهیونیستی

رژیم صهیونیستی برای پاک کردن مسئله فلسطین از ذهن نسل‌های جوان فلسطینی و به فراموش سپردن «نکبت»، برپایی مراسم بزرگداشت روز اشغال را جرم دانسته و فعالان این حوزه را از خدمات دولتی محروم می‌کند، همچنین تدریس تاریخ فلسطین بر خلاف روایت صهیونیست‌ها ممنوع است (شتیوی نیک، ۲۰۱۹: ۳۱)؛ اما مورخان صهیونیستی موسوم به «مورخان نوین» دست به تألیف آثاری زده‌اند که جنایات رژیم صهیونیستی را بیش از پیش آشکار می‌کند. اصطلاح مورخان نوین اولین بار توسط یکی از مورخان برجسته رژیم صهیونیستی به نام بنی موریس در سال ۱۹۸۸ مطرح شد که دلیل آن به انتشار آثار چهار دانشمند در دهه ۱۹۸۰ یعنی بنی موریس^۱، ایلان پاپه^۲، اوی شلایم^۳ و سیمها فلاپان^۴ بازمی‌گردد. منظور از مورخان نوین گروهی از مورخان صهیونیستی هستند که روایت‌های سنتی تاریخ صهیونیسم را در مواردی از جمله نقش رژیم صهیونیستی در آواره کردن هزاران فلسطینی در سال ۱۹۴۸ و چراغ سبز عرب‌ها برای مذاکرات صلح، به چالش کشیده‌اند. ایتان برونر در مقاله خود با عنوان «تاریخ‌نگاران نوین» در روزنامه نیویورک تایمز بر این نظر است که مورخان نوین به دنبال پیشبرد روند صلح در منطقه بوده‌اند (Bronner, 2003:31). بیشتر منابع اصلی اولیه مورد استفاده این گروه از مقالات سردمداران صهیونیستی است که به دلیل محرمانه شدن سی ساله پس از تأسیس رژیم صهیونیستی، به تازگی در دسترس قرار گرفته است (Gelvin, 2005:129). این یعنی مرجع اطلاعاتی آنان منابع صهیونیستی بوده است، نکته‌ای که تسلط گفتمان قدرت حاکمه بر اندیشه نویسنده را تقویت می‌کند؛ زیرا بر اساس نظر تاریخ‌گرایان نوین، تاریخی که مورخان در آثارشان می‌نویسند، ثبت عینی و بی‌طرفانه رخدادها نیست، بلکه تفسیر رویدادها مبتنی بر گفتمان غالب است. تاریخ‌نویس، تاریخ را بر اساس منابع در دسترس خود و بر اساس پیش‌فرض‌هایی که

1. Benny Morris
2. Ilan Pappé
3. Avi Shlaim
4. Simha Flapan

دارد می‌نویسد و بر اساس ملاحظات آنکه خودش مهم می‌داند، رخدادها را به شکلی متفاوت با سایرین روایت می‌کند.

اوی شلایم دلیل اختلافات مورخان نوین با تاریخ رسمی رژیم صهیونیستی را دلایل زیر می‌داند: در نسخه تاریخ رسمی گفته شده که انگلیس سعی داشت مانع ایجاد دولت یهود شود، اما مورخان نوین عنوان می‌کنند که اتفاقاً انگلیس سعی در جلوگیری از ایجاد کشور فلسطین داشته است نه رژیم صهیونیستی. روایت رسمی عنوان می‌کند فلسطینی‌ها با اختیار خود از خانه‌های خود گریختند، اما مورخان نوین می‌گویند آوارگان، یا تحت تعقیب قرار گرفتند یا اخراج شدند. تاریخ رسمی می‌گوید توازن قوا به نفع اعراب است، مورخان نوین می‌گویند رژیم صهیونیستی از نظر نیرو و اسلحه دست برتر را دارد. روایت رسمی می‌گوید اعراب برای نابودی رژیم صهیونیستی برنامه‌ای هماهنگ داشتند، اما مورخان عنوان می‌کنند که اعراب متفرق شده بودند و انسجام نداشتند. نسخه رسمی تاریخ ادعا می‌کند سازش‌ناپذیری اعراب مانع صلح شده است اما مورخان نوین مقصر اصلی «بن‌بست» را رژیم صهیونیستی می‌دانند (Shlaim, 2004:164-165).

روشن‌فکران عرب نیز مورخان جدید رژیم صهیونیستی را نه به‌عنوان تلاشی برای روشن شدن حقیقت، بلکه به‌عنوان مدرک دیگری بر جنایت‌کار بودن صهیونیسم در نظر می‌گیرند که تلاش دارند آن را بیوشاند (Bronner, 2003:31). آنیتا شپیرا^۱ به انتقاد از گروه موسوم به «مورخان جدید» آنان را متهم به عدم استفاده از منابع عربی در تحقیقات خود می‌کند. اوی شلایم در یکی از کتاب‌های خود اعلام می‌کند از آنجایی که او بر موضوع سیاست خارجی رژیم صهیونیستی و نقش آن در روابط با جهان عرب تمرکز دارد، در بررسی‌های خود نیازی به منابع عربی ندارد. از سوی دیگر، بنی موریس نیز مدعی است، مواضع اعراب، از منابع صهیونیستی قابل استنباط است لذا نیازی به ارجاع به آثار آنان ندارد. این دو نویسنده از منابع عربی به ندرت استفاده می‌کنند آن هم آثاری که به زبان انگلیسی ترجمه شده باشد. همین انحصار به منابع صهیونیستی در نگارش تاریخ، بروز خطا در پرداختن به حوادث را افزایش می‌دهد زیرا ادعاها، تحلیل‌ها و تفسیرهای مقامات صهیونیستی مستقیماً بیان می‌شود اما نقل قول از منابع عربی و یا مقامات عرب در خصوص مسائل مربوط به فلسطین و رژیم صهیونیستی از منابع دست‌چندم است (Shapira, 2000:4).

هر دو نویسنده از تعدادی منابع محدود عربی ترجمه شده به انگلیسی استفاده می‌کنند. نوشتن تاریخی از روابط رژیم صهیونیستی و جهان عرب که تقریباً به‌صورت انحصاری بر اساس اسناد صهیونیستی باشد باعث تحریفات آشکار می‌شود. ارائه و تحلیل جنایات نظامیان صهیونیست ذکر شده در کتاب‌های بنی موریس، ایلان پایه و یوآف گیلبر بخش اعظم واقعیت‌ها را یا نادیده گرفته و انکار کرده و این همان چیزی است که حاکمیت صهیونیستی به دنبال آن است (محارب، ۲۰۱۳: ۱۵۲-۱۵۱). ایلان پایه در کتاب «التطهير العرقي في فلسطين» از طرح صهیونیست‌ها با نام «نقشه D» پرده برمی‌دارد که در آن نقشه روستاها، اطلاعات کامل آنها و

1. Anita Shapira

نحوه اقدام نظامی علیه آنها مشخص شده بود. این گروه تحت نظارت بن گوریون فعالیت می-کردند و در نظر پایه اینها اقدامی در جهت آماده‌سازی پاک‌سازی نژادی بود، زیرا ویران کردن روستاها مساوی با ویرانی زیربنای اقتصادی فلسطین بود (پاپه، ۲۰۰۷: ۱۴۱)، در عین حال پایه به رسالت خود به‌عنوان یک شهروند صهیونیستی پایبند است و اعتقاد دارد رژیم صهیونیستی باید باشد، اما نمی‌تواند در آن واحد هم حکومتی یهودی باشد و هم دموکراتیک بلکه دولت و حکومت باید به‌طور مساوی از آن صهیونیست‌ها و فلسطینی‌ها باشد.

بنی موریس (۲۰۱۳) در فصل سوم و چهارم کتاب «مولد مشكلة اللاجئين الفلسطينيين» داستان آوارگی فلسطینیان را این‌گونه شرح می‌دهد که؛ مهاجرت ۷۵۰ هزار فلسطینی به خاطر «فشار نظامی» رژیم صهیونیستی بوده، برخی بیرون رانده شدند و برخی «به خاطر جنگ» ترجیح دادند که از فلسطین بیرون بروند. اخراج فلسطینیان در دو مرحله انجام شد، مرحله اول از نوامبر ۱۹۴۷ آغاز شد و طبقه متوسط و ثروتمندان فلسطین و کسانی که قدرت اقامت در کشور دیگری را داشتند با نیت برگشت به کشورشان مهاجرت کردند که تا مارس ۱۹۴۸ ادامه داشت. موج مهاجرت دسته‌جمعی از آوریل ۱۹۴۸ آغاز شد که موریس آن را تاریخ آغاز تهاجم رژیم صهیونیستی می‌داند که روستاها بمباران و ویران می‌شدند. در مرحله اول گروه‌های صهیونیستی در حالت دفاعی بودند و در مرحله دوم وارد حالت تهاجمی می‌شوند. موریس در این کتاب همان اشتباهی را مرتکب می‌شود که رسانه‌های غربی تا به امروز تکرار می‌کنند و آن «مواجهه دو قدرت برابر» است. حال آنکه به گواهی بسیاری از فلسطینی‌ها و پژوهش‌های دانشگاهی تاریخی، نیروهای انگلیسی مسلح‌سازی و آموزش صهیونیست‌ها را به نحوی پیش برد که بسیار بالاتر از اعراب فلسطین بودند. موافقان و مخالفان موریس معتقدند او در کتاب‌های تاریخی خود اسناد جنایت علیه فلسطینیان، مهاجرت اجباری و قتل آنان در سال ۱۹۴۷ را فاش کرده و با استناد به آرشیو ارتش رژیم صهیونیستی، آرشیو شخصی و سایر اسناد به حوادث سال ۱۹۴۷ پرداخته است؛ اما نکته‌ای گرایش او به رژیم صهیونیستی را به خوبی نشان می‌دهد این است که او (۲۰۱۳) معتقد است مهاجرت اجباری، ویران کردن روستاها و قتل فلسطینی‌ها بدون اقدامات برنامه‌ریزی شده و بر اساس رفتارهای سلیقه‌ای فرماندهان نظامی انجام می‌شده است و «پاک‌سازی نژادی» علیه فلسطینیان را رد می‌کند. بنا بر آنچه گفت شد مشخص می‌شود که حتی مورخان نوین رژیم صهیونیستی نیز در جریان تاریخ‌گرایی به شدت تحت تأثیر گفتمان غالب صهیونیست‌ها بوده و آثار خود را متأثر از همین گفتمان تألیف کرده‌اند.

۴-۶ نموده‌های دیگر غلبه گفتمان صهیونیستی

رژیم صهیونیستی تلاش دارد تا فلسطینیانی که مهاجرت نکرده‌اند را به نوعی در جامعه خود ادغام کند تا در نهایت هویت خود را فراموش کنند. صهیونیست‌ها برای تثبیت موقعیت خود به فرزندان فلسطینیانی که در فلسطین متولد می‌شوند کارت شناسایی اسرائیلی می‌دهند: «بعد ولادۀ نور بتسعة أشهر ذهبَت أمُّك لِتَسْجِیلِ الْفِتَاءِ وَالْحُصُولِ عَلَى هُوَیَّةِ إِسْرَائِیلیَّةٍ لَهَا، رَفَضُوا تَسْجِیلَهَا» (بعد از تولد نور مادرت رفت تا نام او را ثبت کند و تابعیت اسرائیلی برای او اخذ کند اما قبول نکردند).

هرچند در این روایت داستان، به دلیل اینکه نور دختر یکی از رهبران مقاومت فلسطین است کارت شناسایی اسرائیلی به او نمی‌دهند، اما لایه پنهان نشان می‌دهد که چگونه رژیم صهیونیستی تلاش می‌کند با چنین اقداماتی، هویت فلسطینیان را به تدریج از میان ببرد و هویت خود را جایگزین آن سازد. رژیم صهیونیستی با فلسطینیانی که اقامت کشورهای دیگر را داشتند رفتار عادی همچون یک شهروند داشت تا از این طریق بتواند به جنایات خود در سایه سکوت خبری و بدون ایجاد حاشیه ادامه دهد؛ «أنتَ تَعْرِفُ الدُّكْتُورَ عُمانَ الناطور... وَصَلَ إِلَى عَكا، فَهُوَ يَسْتَطِيعُ زِيَارَةَ إِسْرَائِيلَ لِأَنَّهُ يَحْمَلُ جَوَازاً دَائِمًا كَيْهًا» (الخورى، ۲۰۱۰: ۲۰۱۰). در رمان نشان داده می‌شود نسل‌های بعدی که در فلسطین اشغالی به دنیا آمده‌اند، عملاً در این جامعه ادغام شده‌اند و کمتر نشانی از مبارزه و آرمان‌خواهی در آنان دیده می‌شود زیرا به نظر می‌رسد امکان فعالیت آزادانه و انجام امورات معمول زندگی را دارند مثل تحصیل در دانشگاه: «سَأُرَوِي لَكَ حِكَايَاتٍ عَنْ نُورٍ وَإِنِّهَا يُونَسُ الَّذِي تَفَوَّقَ فِي دِرَاسَاتِهِ فِي عَكا، وَدَخَلَ جَامِعَةَ حَيْفَا كَيْ يَدْرُسَ الْإِهْنِدَسَةَ. وَعَنْ يُونَسَ الثَّانِي الَّذِي يَدْرُسُ إِدَارَةَ الْأَعْمَالِ فِي جَامِعَةِ تَلْ أَبِيب» (خورى، ۲۰۱۰: ۵۱۶). (در مورد نور و پسرش یونس با تو حرف می‌زنم. یونس در درس‌هایش موفق بود و در رشته مهندسی وارد دانشگاه حيفا شده است. یونس دوم هم در دانشگاه تل‌آویو مدیریت می‌خواند). فلسطینیان مانده در فلسطین اشغالی و متولد شدگان جدید، به تدریج در جامعه صهیونیستی ادغام شده‌اند. همسر قهرمان داستان که همیشه در فلسطین بوده، حالا به زبان عبری سخن می‌گوید، هم او و هم فرزندانش صحبت کردن به زبان عبری را یاد گرفته‌اند (خورى، ۲۰۱۰: ۳۹۶) کودکان فلسطینی در مدرسه عبری می‌خوانند (همان: ۴۰۶) و واحد پولی که با آن کسب و کار می‌کنند دلار است (همان، ۴۰۰). وقتی خلیل در رستوران با تعدادی چترباز ارتش لبنان هم‌صحبت می‌شود، یکی از آنان ناخودآگاه به جای فلسطین، از رژیم صهیونیستی نام می‌برد: «كَانَ يَعْوَدُ دَائِمًا إِلَى حِكَايَةِ دُورِ الْمُظْلَى الَّذِي شَارَكَ فِيهَا وَكَيْفَ شَعَرَ أَنَّهُ يَطِيرُ فِي إِسْرَائِيلَ» (خورى، ۲۰۱۰: ۲۷۰) (دائماً از عملیات چتربازان که در آن شرکت داشت صحبت می‌کرد و اینکه وقتی بالای اسرائیل پرواز می‌کرده چه حسی داشته است. گفت اسرائیل و مثل کسی که عذرخواهی می‌کند، به من نگاه کرد و گفت: «ببخشید، ببخشید، فلسطین»). مشخص نیست که این شخص عامدانه لفظ اسرائیل را بکار برده یا نه؛ اما مهم این است که به کار بردن اسرائیل به جای فلسطین حداقل برای بسیاری از غیر فلسطینی‌ها به امری پذیرفتنی بدل شده است؛ زیرا خود نویسنده نیز در برخی موارد نام اسرائیل را در رمان ذکر می‌کند که نشان از همان قدرت غالب است: «وَجَدَ أَحْمَدَ وَخَدِيحَةَ نَفْسَيْهِمَا... وَسَطَّ جُمُوعَ أَهْلِ عَمُورَ الَّذِيْنَ طُرِدُوا مِنْ قَرِيْبِهِمْ سَنَةَ ١٩٤٨، عِنْدَ إِنْشَاءِ دَوْلَةِ إِسْرَائِيلَ» (خورى، ۲۰۱۰: ۴۷۴) (احمد و خدیجه خودشان را وسط جماعتی از اهالی عمور دیدند که در سال ۱۹۴۸ و هنگام تأسیس دولت اسرائیل، از روستایشان بیرون رانده شده بودند).

نویسنده در لایه‌های پنهان روایت داستان خاخامی که به خاطر لواط کشته شده، نشان می‌دهد که چگونه صهیونیست‌ها از تمام توان برای گسترش گفتمان خود بهره می‌برند. همسر خاخام در دادگاه نام «اسرائیل» را که آوردن نامش در آن زمان ممنوع بوده، به زبان می‌آورد و

عنوان می‌کند که نمی‌تواند به اسرائیل بازگردد و با این کار از قومیت و ملیت ساختگی خود دفاع می‌کند؛ «أنا ضائعة يا سيدي القاضي، فأنا لا أملك القدرة على البقاء في بيروت، ولا الشجاعة على الهجرة إلى أرض إسرائيل. ماذا أقول لهم هناك، هل أقول أنا أرملة الحاخام الذي قُتل في سرير الزنى واللواط؟» (جناب قاضی من بیچاره هستم، نه توان دارم لبنان بمانم نه شجاعت برگشتن به اسرائیل را دارم. به آنها چه بگویم؟ بگویم من بیوه خاخامی هستم که به خاطر زنا و لواط در رختخوابش کشته شده؟) (خوری، ۲۰۱۰: ۳۵۹).

یکی از روایت‌های بحث‌برانگیز در رمان که نهایت رنج فلسطینیان را نشان می‌دهد خبرسازی محاصره‌شدگان اردوگاه است که از علمای دینی می‌خواهند تا در مورد خوردن گوشت مردار در شرایط اضطرار فتوا دهند: «كُنْتُمْ مُحَاصِرِينَ وَشبه جائعين... فَقَرَّرَ عَبْدُ الْمُعْطَى تَفْجِيرَ قُبُلَيْتِهِ السَّرِيَّةِ. أَخَذَ التِّلْفُونَ، وَاتَّصَلَ بِمَكْتَبِ وَكَّالَةِ الصَّحَافَةِ الْفَرَنْسِيَّةِ فِي بَيْرُوت... إِخْتَرَعَ حِكَايَةً... وَقَالَ إِنَّ فَاعِلِيَّاتِ الْمُحَيِّمِ قَرَّرَتِ الطَّلَبَ مِنْ أَحَدِ الْمُرَاجِعِ الدِّينِيَّةِ فَتَوَى بِأَكْلِ لَحْمِ الْبَشَرِ. نَحْنُ نَمُوتُ جَوْعًا، أَكَلْنَا الْقَطْطَ وَالْكَلَابَ، وَلَمْ يَعدْ يُوجَدُ شَيْءٌ يُؤْكَلُ، وَالْمِيلِيشِيَا الَّتِي تُحَاصِرُنَا لَا تَرَحِمُ، فَمَاذَا نَفْعَلُ؟ قَرَّرْنَا أَكْلَ لَحْمِ الْقَتْلَى الَّذِينَ يَسْقُطُونَ فِي صُفُوفِنَا، وَنَطْلُبُ فَتَوَى دِينِيَّةً بِذَلِكَ» (خوری، ۲۰۱۰: ۲۳۱) (شما محاصره و گرسنه بودید... عبدالمعطي تصمیم گرفت بمب سری خود را منفجر کند. تلفن را برداشت و با دفتر خبرگزاری فرانسه در بیروت تماس گرفت... داستانی را سر و هم کرد و گفت فعالان اردوگاه تصمیم گرفته‌اند که از یکی از مراجع دینی بخواهند تا در مورد خوردن گوشت انسان فتوی دهد. ما از گرسنگی می‌میریم، گریه‌ها و سگ‌ها را خوردیم و چیزی برای خوردن پیدا نمی‌شود. شبه‌نظامیان بی‌رحم ما را محاصره کرده‌اند، چکار کنیم؟ تصمیم گرفتیم گوشت کشته‌هایمان را بخوریم و برای این نیاز به فتوای دینی داریم).

خوری با آوردن لفظ «اختراع» داستان را ساختگی می‌داند و اساساً خواننده را از درک رنج آوارگان دور می‌کند، این در حالی است که شرایط سخت اردوگاه در زمان محاصره، دست‌کمی از آنچه در داستان روایت شده ندارد. نوفل در کتاب «مغدوشة، قصة الحرب على المخيمات في لبنان» موضوع را این‌گونه نقل می‌کند: «مسئول سازمان‌دهی اردوگاه برج البراجنة تلگرافی را با این مضمون ارسال می‌کند؛ تمام اقشار در مسجد اردوگاه جمع شده‌اند و تصمیم گرفته‌اند که گوشت سگ و گریه و الاغ، اگر پیدا شود، بخورند و از امام جماعت مسجد خواسته‌اند که فتوا دهد. تلگرافی به دو رهبر بزرگ شیعی یعنی شیخ محمدحسین فضل‌الله و شیخ مهدی شمس‌الدین، عالم اهل سنت، شیخ حسن خالد و عالم طایفه دروزیان شیخ محمد ابوشقرا فرستادند و از آنان خواستند تا در این مورد فتوا دهند. همچنین درخواست کرد تا این علما به همراه تعداد دیگری از بزرگان دین به اردوگاه بیایند تا با چشمان خود نوزادانی را که به خاطر خشک شدن شیر مادر در حال مرگ هستند و حجم رنج و مصیب مردم را مشاهده کنند» (نوفل، ۲۰۰۶: ۱۵۰).

همینه قدرت رژیم صهیونیستی در ادامه هژمونی بریتانیا است که تلاش داشته تا در کنار تسلط سیاسی، در سایر عرصه‌ها نیز نفوذ خود را داشته باشد. ام حسن یک قابله است و خلیل از او در کارهای زایمان کمک می‌گیرد چون حکومت انگلیس به او گواهی قابله‌گری داده است: «أُمُّ

حسن کانت القابله القانونیه الوحيدة في الكويكات، وهي تملك وثائق بریطانية تُثبت ذلك» (خوری، ۲۰۱۰: ۲۷) (ام حسن تنها قابله قانونی کویکات بوده، مدرک انگلیسی این را ثابت می‌کرد). نویسنده در جایی دیگر اشاره می‌کند ام حسن قابله‌گری را از مادر پدرش آموخته، اما این حکومت انگلیس است که باید به آن جنبه قانونی بدهد: «تعلّم مهنّتها كقابله قانونية من جدّتها لأبيها... وإنها تحمّل شهادة رسمية من الحكومة البریطانية» (همان: ۱۰۷) (شغلس را به عنوان قابله از مادر پدرش آموخته بود... او گواهی رسمی از حکومت انگلیس داشت). این هیمنه انگلیس در چند جای داستان و به شکلی کاملاً نامحسوس خودنمایی می‌کند. در جایی دیگر با آوردن لفظ «کبیر» بر غالب بودن قدرت آنان اعتراف می‌کند: «أقول لك إنني اشتريت هذه القطرة المصنوعة في بريطانيا العظمى» (خوری، ۲۰۱۰: ۹۹) (می‌گویم برای تو این قطره تولید بریتانیای کبیر را خریدم).

۵. نتیجه

برآیند بررسی اثر نشان می‌دهد که الیاس خوری در نگارش رمان به‌خوبی توانسته لایه‌های پنهان گفتمان غالب را نشان دهد. در لابه‌لای داستان روایت‌هایی نقل می‌شود که نشان از تلاش رژیم صهیونیستی برای غلبه گفتمان خود دارد. تلاش‌های بی‌وقفه رژیم صهیونیست‌ها در عرصه سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در کنار تلاش برای تغییر افکار عمومی جهان نسبت به مسئله فلسطین حاکی از اقدام آنها در تثبیت جایگاه خود است. این روند در آثار مورخانی که به ظاهر پرچمداری حقیقت‌گویی و بی‌طرفی را یدک می‌کشند، نمایان است که چگونه در لایه‌های پنهان آثار خود تلاش می‌کنند از رژیم صهیونیستی چهره‌ای موجه نشان داده و از زاویه دید خود راه‌حل ارائه دهند، نه از نگاه فلسطینیان. در کنار این هژمونی قدرت رژیم صهیونیستی باید از ضعف گفتمان فلسطین نیز سخن به میان آورد که خوری به خوبی توانسته ضعف آنان را در جای‌جای رمان گوشزد کند. این را نیز نباید نادیده گرفت که خود نویسنده نیز در برخی موارد اسیر همان هژمونی گفتمان غالب شده و از دولت اسرائیل نام می‌برد.

پی‌نوشت‌ها

۱. Amnon Kapeliouk: روزنامه‌نگار و نویسنده صهیونیستی. وی یکی از بنیان‌گذاران B'Tselem بود و به دلیل روابط نزدیک با یاسر عرفات شهرت داشت.

۲. Ben-Gurion: بنیان‌گذار اصلی رژیم صهیونیستی و اولین نخست‌وزیر آن طی سال‌های ۱۹۵۳ تا ۱۹۶۳ و رهبر برجسته جامعه یهودیان مقیم فلسطین تحت قیمومیت انگلستان.

منابع

ابن مسعود، وافیه (۲۰۱۸)، «تشکل الهوية السردية في رواية باب‌الشمس لإلياس خوري»، *تسليم، السنة الثانية، العدد الرابع، العددان السابع و الثامن، كانون الأول ۲۰۱۸*، صص ۴۷۸-۵۲۸.

أورون، يثير (۲۰۱۳)، *الكارثة والنهضة والنكبة، تل أبيب: ريسلينغ*.

برسلر، چارلز (۱۳۹۶)، *درآمدی بر نظریه‌ها و روش‌های نقد ادبی*، ترجمه مصطفی عابدینی‌فر، تهران: نیلوفر.

تایسن، لیس (۱۳۸۸)، *نظریه‌های نقد ادبی معاصر*، ترجمه مازیار حسین‌زاده و فاطمه حسینی، تهران: نگاه امروز.

الخالدي، رشيد (۲۰۱۸) *تحت الحصار، صناعة القرار في منظمة التحرير الفلسطينية خلال حرب ۱۹۸۲*، مؤسسة الدراسات الفلسطينية.

الخوری، الیاس (۲۰۱۰)، *باب‌الشمس*، ط ۶، بیروت: دار الآداب.

رزوق، اسعد (۱۹۶۸)، *اسرائیل الكبرى، دراسة فی فکر التوسعی الصهيونی، بیروت: منظمة التحرير الفلسطينية*.

زواره‌ئیان، پریا؛ دادبه، اصغر (۱۴۰۰)، نامه‌های محمد غزالی از منظر تاریخ‌گرایی نوین، متن پژوهی ادبی، دوره ۲۵، شماره ۸۹، پاییز ۱۴۰۰، صص ۱۳۵-۱۱۶.

سلدن، رمان و ویدسون، پیتر (۱۳۷۸)، *راهنمای نظریه ادبی معاصر، ترجمه عباس مخبر، تهران: طرح نو*.
شبيب، سمیح (۲۰۱۲)، *تداعیات؛ علی هامش تواجد الفصائل الفلسطينية المسلحة فی لبنان ۱۹۷۳ - ۱۹۸۳*، فلسطین: شرق برس للدراسات والنشر.

عبداللطیف أحمد، أمل أحمد (۲۰۰۵)، *التناص فی رواية إلیاس خوری باب الشمس، اطروحة ماجستير، جامعة النجاح - الوطنية، ۲۰۰۵*.

عبیدات، زهیر محمود (۲۰۰۶)، «وعی التاريخ فی رواية «باب الشمس» لإلیاس خوری»، *المجلة الأردنية فی اللغة العربية وأدبها، العدد (۲) العدد (۴) رمضان ۱۴۲۷ هـ / تشرين أول ۲۰۰۶ م، صص ۹۱-۱۱۶*.
غابری، الهادی (۲۰۰۶) «وظائف السارد فی رواية «باب الشمس»»، *علامات فی النقد، العدد ۵۹، مارس ۲۰۰۶، ۳۰۷-۳۵۴*.

قاسمی، علیرضا؛ کاسی، فاطمه (۱۳۹۶)، «خوانش داستان هفتواد از دید تاریخ‌گرایی نوین و تحلیل گفتمان»، *فصلنامه پژوهش‌های ادبی، سال ۱۴، شماره ۵۶، تابستان ۱۳۹۶، صص ۸۳-۵۳*.

محمودی تازه‌کند، فاطمه (۱۳۹۱)، «گفتمان، قدرت و زبان در قصه‌های بهرنگی از دیدگاه تاریخ‌گرایی نوین» *فصلنامه علمی - پژوهشی نقد ادبی، سال ۵، شماره ۱۷، بهار ۱۳۹۱، صص ۱۷۵-۱۹۱*.

مکاریک، ایرنا ریما (۱۳۸۸)، *دانشنامه نظریه‌های ادبی معاصر، ترجمه مهراں مخاجر و محمد نبوی، ج ۳، تهران: آگه*.

میلائی، عباس (۱۳۸۰)، *تجدد و تجدد ستیزی در ایران، تهران: اختران*.

نوفل، ممدوح (۲۰۰۶)، *مغدوشة، قصة الحرب علی المخيمات فی لبنان، فلسطین: نادیا*.

Gelvin, James L. (2007) [2005]. *The Israel-Palestine Conflict: One Hundred Years of War (2d ed)*, Cambridge: Cambridge University Press. p. 129

<https://users.ox.ac.uk/~ssfc0005/The%20War%20of%20the%20Israeli%20Historians.html>

Shapira, A. (2000). *The Failure of Israel's "New Historians" to Explain War and Peace. The Past Is Not a Foreign Country by*, Translated by William Templer. ontology.buffalo.edu.

<http://ontology.buffalo.edu/smith/courses01/rrtw/Shapira.htm>

Ibn Masoud, Wafia (2018), "The formation of Al-Sardiya theology in the novel of Bab Al-Shams by Elias Khoury", *Taslim*, Year 2, Number 4, Numbers 7 and 8, Kanun Al-Awal 2018, pp. 478-528.[In Arabic].

Oron, Y. (2013), *Catastrophe and Nakba*, Tel Aviv: Riesling. [In Arabic].

Bresler, C. (2016), *An introduction to the theories and methods of literary criticism*, translated by Mustafa Abedinifar. Tehran: Nilofar.[In Persian].

Tyson, L. (2008), *Theories of Contemporary Literary Criticism*, translated by Maziar Hosseinzadeh and Fatemeh Hosseini. Tehran: Today's view. [In Persian].

Al-Khaldi, R. (2018), *Taht al-Hisaar*, the decision-making process in the Palestinian Liberation Organization during the 1982 war, Est. [In Arabic].

- Al Khoury, E. (2010), *Bab al-Shams*, vol. 6, Beirut: Dar al-Adab. [In Arabic].
- Razouq, A. (1968), *Israel Al-Kabri, A Study in the Developmental Thought of al-Zioni*, Beirut: Tahrir al-Falstiniya Organization. [In Arabic].
- Zavarehian, P.; Dadba, A. (1400), Muhammad Ghazali's letters from the perspective of modern historiography, *literary text research*, volume 25, number 89, autumn 1400, pp. 116-135. [In Persian].
- Selden, R. and Widson, P. (1378), *Guide to Contemporary Literary Theory*, translated by Abbas Mokhbar, Tehran: New Design. [In Persian].
- Shabib, S. (2012), *Implications; On the sidelines of the presence of Al-Fasa'el al-Fas'eel al-Falsheneti al-Abaae in Lebanon 1973-1983, Palestine*: Sharq Press for Studies and Publishing. [In Arabic].
- Abdul Latif, A., Amal A. (2005), *Interpreting Elias Khoury's Bab Al-Shams, Master's Thesis*, Al-Najah University - Al-Watniya, 2005. [In Arabic].
- Obaidat, Z.M. (2006), "Awareness of history in the novel "Bab Al-Shams" by Elias Khoury", *Al-Jordaniya magazine in the Arabic language and literature*, issue (2) issue (4), Ramadan 1427 AH / October 2006 AD, pp. 91-116. [In Arabic].
- Ghabari, A. (2006) "Jobs of al-Sard in the novel "Bab al-Shams"", *Al-Samaq al-Samat*, No. 59, March 2006, 354-307. [In Arabic].
- Ghasemi, A.; Kasi, F. (2016), "Reading Haftavad's story from the perspective of modern historiography and discourse analysis", *Literary Research Quarterly*, Year 14, Number 56, Summer 2016, pp. 53-83. [In Persian].
- Mahmoudi Tashekand, F. (2012), "Discourse, power and language in Behrangi stories from the perspective of modern historicism", *Scientific-Research Quarterly of Literary Criticism*. Year 5. Number 17. Spring 2013, pp. 175-191. [In Persian].
- Makarik, I. R. (1388), *Encyclopaedia of Contemporary Literary Theories*, translated by Mehran Mokhajer and Mohammad Naboi, Ch. 3, Tehran: Agah. [In Persian].
- Milani, A. (1380), *Modernity and modernism in Iran*, Tehran: Akhtran. [In Persian].
- Noufel, M. (2006), *Moghdosheh, the Story of the War on Al-Makhimat in Lebanon*, Palestine: Nadia. [In Arabic].
- Nov. 9, 2003, Section 7, Page 31 of the National edition with the headline: The New New Historians
<https://www.nytimes.com/2003/11/09/books/the-new-new-historians.html>
- Shlaim, Avi (January–February 2004). "The War of the Israeli Historians". *Annales*. Oxford University. 59 (1): 161–167.